

Régmúlt

Mihály Sándort nem kényeztet-
te el az élet. Apja 1914-ben el-
esett, anyja három gyerekkel ma-
radt az uradalmi birtokon, a
napszámosok, béresek, cselédek
világában. Nehezen éltek. Egy
asszony, három gyerek. Így aztán
8-9 éves korában már hajku-
rászta mások libáit, hogy napköz-
ben karéj kenyérhez jusson. Régi
idők. Ma már ritkán emlékezünk,
emlékeztetünk rá, sokan szégyel-
lik, akikkel megesett. Mihály
Sándor nem szégyenlős ember.

— 1935-ben nősültem meg,
szinte gyerekfejjel. Siettem vele,
hogy a feleségemmel együtt köny-
nyebb életet teremtsünk ma-
gunknak. Nyugodalmat, emberi
módhoz való életet szeretnénk
volna, de az nagyon sokáig vá-
ratott magára. Az esküvőt anyám
nagyapjéknál tartottuk, novem-
ber 27-én. Ott éltam az öregeknél
öt évig. Szegények voltak ők is,
harmadnapra különkényerre áll-
tunk. Akkorra már megépült az
én kunyhóm. Ennek a története
a következő: apám után örökölt-
tem Kömpöcön egy holdat. El-
adtam, vettem itten 1100 négy-
szöglet, arra építettem egy
kunyhócskát. A testvérség segit-
tett a munkában, el is készült
1935 őszére, Kutyanyakon. Nem
volt ez valami nagy, csodálatos
palota, de a fala vályogból volt,
az ajtaját magam csináltam,
anyáéktól kaptam egy ablakot,
s még egy kunyhát is paszítottunk
hozzá. De arra már ablak csak
úgy sikeredett, hogy az üveget
beletapasztottuk a falba. Nem pa-
naszkodom, esküvői ruhám is
volt.

— Napszámba jártam, földet
fogtam az uradalomtól, harmadá-
ba. Öt pengőt kerestem egy hé-
ten, s odaadtam a feleségemnek.
Elszaladt vele a boltba, szalon-
nát, lisztet, zsírt vásárolt, do-
hányra már alig maradt, talán
két paklival, ha futotta. Elfűstöl-
tem egész héten, újságpapírra
csavartam és szívtam. Aratáskor
fogtam 10-12 holdat, utána
mentem a géphez. Tavaszról
őszig, ősztől tél végéig, sohasem
volt megállásom. Nagyon sok szo-
moruságot éltünk. Egy hold gabonát
40 kilóért arattam, volt olyan
hold, hogy feleségemmel együtt
másfél napig arattuk, 15 kiló ju-
tott egy napra. Hát én ezt sen-
kinek sem kívánom, még a leg-
gonoszabb ellenségemnek sem.
Ha van ellenségem egyáltalán.

Múlt

A történelem 1944 októbere
után Sövényházán tanácskozni
kezdtek a szegény emberek. Elő-
ször csak Igács István házá-
nál jöttek össze Mihály Sándor,
Mihály József és elbeszéltek a ten-
nivalókat. Igács 18-as kommu-

nista volt. Fél éjszakákat átbe-
szélgettek. Úgy határoztak, hogy
1945 januárjában szólnak néhány
embernek és megkezdik a föld-
osztást.

— Magunk között beszélget-
tünk, s nemigen mentünk mi
máshova tanácsot. Úgy határoztunk,
minden nincstelen család
négy holdat kap, s minden gye-
rek után két holdat. Így is kezd-
tük meg az osztást. Mértük a föl-
deket. Lépéssel, öllel jártuk az
uradalmi földet és parcelláztuk.
Rácz Lajos is velünk volt, aki
később a földosztó bizottság el-
nöke lett. Mi már február elején
felparcelláztuk a határt, minél
hamarabb szabaduljunk szét a grófi
birtokot. Eleget nélkülöztünk,
eleget szenvedtünk. Most már el-
érkezett az idő, hogy jussoljunk.
Igaz, sokan féltek. Még dörgöttek
az ágyúk hazánkban, nem ért
véget a front, mi mégis békét
hirdettünk, sürgettük a munkát.
Ránk kiabáltak: fogtok ti még
ezért a fán lógni, ha visszajönnek
az urak. Az is megesett, hogy
egyik-másik nincstelen szegény
ember, aki világleletében az ura-
dalom keze-lába volt, nem mert
eljönni nappal, hogy kimerjék a
földjét, este zörgette rá az aj-
tót, akkor mutattam meg neki,
ehun van-e, barátom, ez már a te
földed.

— A Székelytelepet a gróftól
három ember bérlette, idős K.
Kovács István, idős Papp Kál-
mán, idős Kósa János. 460 holdat
tesz ez ki, természetesen ezt is
szétosztottuk. De ők berzenked-
tek, vitakoztak és szétírták a
bérletet gyerekeikre, unokákra,
hogy ne legyen több egy-egy bir-
tok 25 holdnál. Csakhogy mi sem
hagytuk magunkat, felmentünk
Pestre. Ott találkoztam Veres Pé-
terrel, aki segítségemre állt.
Olyan rendet csinált, hogy két
frögén is ketyergett a részemre.
Az írással hazajöttem és itt, Sö-
vényházán, a kastélynál nagygyű-
lést hívtunk össze. 150-200 em-
ber is meghallgatta, felolvastam
a papírt, ami megnyugtatót min-
denkit, hogy a föld véglegesen a
miénk. Így is maradt.

— Igaz, később a mérnökök ki-
igazították a mezsgyéket, kicsit
összebb húztuk a parcellákat,
mert a törvény szerint minden
gyerek után csak 1 hold föld
járt. A nagy ünnepséget március-
ban tartottuk, 29-én. Temérdek
nép jött össze a jelképes földos-
tásra, itt a Pallavicini-urada-
lomban, azon a földön, ahol
Árpád apánkék a Szert tettek.
Képviseltette magát az ideigle-
nes kormány és a kommunista
párt. Utána bevonultunk a kas-
télyba, ettünk, ittunk, elszórako-
zott a nép. Nagy öröme volt a
földosztás, a legnagyobb öröme-
re.

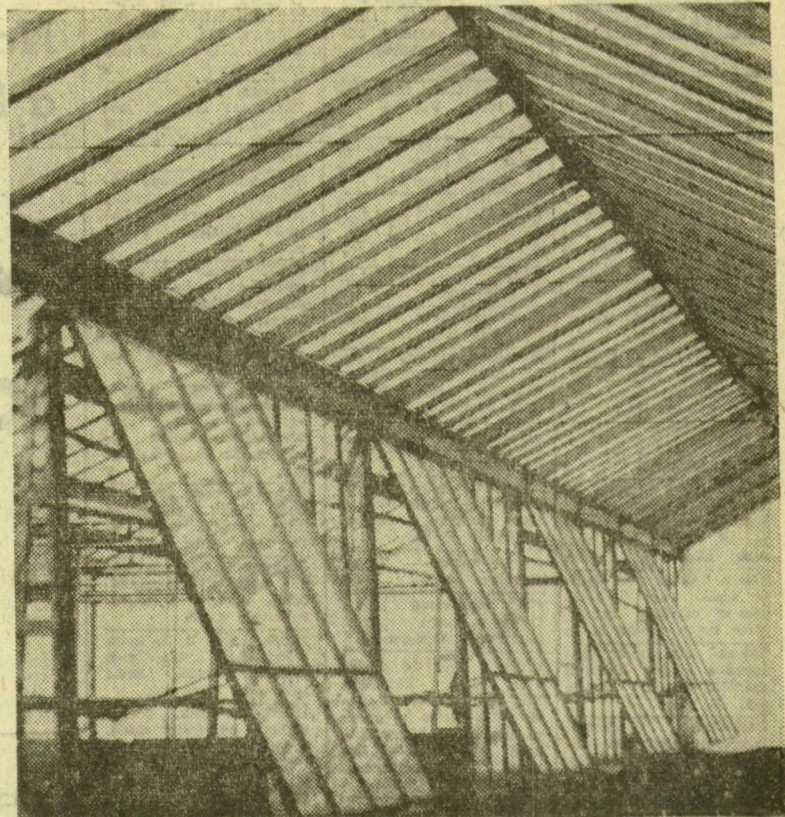
— 1947-ben Szentesre jártunk,
az uradalmi majorokban levő
épületeket felértékeltek. Így a

pusztaszeri majort, a Székely-ta-
nyát, a magtárakat, ólakat, istál-
lókat lebontottuk és szétosztottuk
egymás között. Az árat bűzában
fizettük. A Székely-tanyán jus-
soltam én is, a magtárt hárman
kaptuk meg: Kismárton Ferenc,
Laczkó Ferenc és én. Igazságosan
elosztottuk, amikor már leszed-
tük a cserepeket, a falakat le-
döntögettük, három részre osztot-
tuk a vagyont. Nyilat húztunk rá.
Aztán nekem volt egy lovam,
Kismárton Ferenc apjának is,
összefogtunk, hazaszállítottuk. A
templomhoz közel, a juttatott föl-
demen, amit én mértem magam-
nak, 1948-ban felépítettem a hai-
lékomat. Ott élek azóta is. Na-
gyon szép megértés volt itten
azokban az időkben. Nekem is
jöttek segíteni minden szó nélkül,
ingyen, a rokonok, a testvérek,
pénzt senkise kért, fizetni se tud-
tam volna, a főmester én lettem,
raktuk, építettük a házat. Tíz és
fél méter hosszú, két szoba, va-
randa, konyha, és ólak tartoznak
hozzá. Meg a föld, amit kaptam.
Öt hold 1100 ölet. Ez volt az én
nagy örömöm. Az első ősszel ro-
zsot természetesen, kukoricát és
burgonyát vetettem tavasszal,
hogy jól teljen, sikeres legyen
az életem. Aztán 1954-ben már
egy holdon szőlőre szántam ma-
gam, a borpince már vásárolta,
s gondoltam, jobb pénzt veszek
ki belőle. A forgatáshoz fogadtam
két embert, és télig megforgattuk
a földet. Áprilisban meg a fele-
ségemmel ketten eltelepítettük a
vesszőket. Hat-hét napig tartott.
— Amikor a szőlőt is eltelepítet-
tük, valahogyan eszembe jutott K.
Kovács István, a hajdani bérlo,
aki annyit háborúskodott velünk,
a „történelem kezdetén”. Azt
mondta: hiába is építetek ide,
úgyis visszakapjuk a földet és
akkor a házatokból ő lesz ne-
künk. S látja, a házaink még
mindig állnak. S most már így
is maradnak. Legfeljebb szépül-
nek, csinosodnak.

Jelen

— Mint az életünk. Mert 1945-
ben én földet osztottam, nem fél-
tem, sohasem bántam meg. De
ma most kérték, nem osztanám
újra. Jobban látnám a szövetke-
zetet megalakítani. Sokan valljuk
így, talán sikeresebb lett volna,
könnyebb az életünk, ha már ak-
kor elkezdjük az igazi közöskö-
dést. Az Árpád vezér jóra jött. A
népnek azon jár az esze, most
ezt vegyen, most azt vegyen. Pa-
lotákat építenek, személykocsikat
vesznek. Arra tör a nép. A mun-
ka jó, kevesebbet dolgozunk, 3-
4 hónapig a betakarításkor szoro-
sabb a munkaidő, a többi hóna-
pokban könnyebb. Panasz nem
érheti az én számat sem. Brigád
vezető vagyok, jól élek. Az ólam
most külön, mint az a kunyhó,
amiben 1935-ben laktam. Nem is
tudom, akarhatnék-e az élettől
többet.

Ma Sövényházán felelevened-
nek a negyedszázados események,
s emlékeznek a második honfog-
lalásra, a földosztásra. Mihály
Sándor is ott lesz az ünneplők,
az ünnepeltek között. A boldog
békeidők, az igazi békeidő meg-
teremtői között.

Uvegház

Horváth
Dezső

VIZSGA ELŐTT

Sokat vicceltünk annak idején
az automatizálásról. Arról, hogy
sokan így képzelik a korszerű-
sítést: bemegy a disznó, kijön a
kolbász. Ha Tápén említtem, nem
azt mondják rá, hogy ez az utó-
pia, annak is a cífrája, hanem
azt, hogy maholnap idejémmel
valami lesz ez is. A tömbösített
sertéstelep névre hallgató új épít-
mény a kucricák, ólak kategóriá-
jában mesebeli csodapalota is le-
hetne. Ebbe már be se megy a
jószág, csak kijön a kolbász.

— Hogyhogya?
— Úgy, hogy ott is születik.
Gépesített húsgyár lesz ez, de
ember megiscsak kell hozzá. A
szövetkezet irodájának emeleti
termében hosszúra nyújtóztatott
asztalok egyik oldalán is, másí-
kon is azok az emberek és asz-
zonyok ülnek, akik a szerkeze-
tetet működésben tartják majd.
Legtöbbjük nagyapa, nagyanya
már. Miért nem a fiatalok tanul-
nak itt?
— Nincsenek a tsz-ekben fia-
talok. Akik vannak, azok csak a
gépek körül vannak. Erre a szak-
mára nem jönnek. Röstellik,
hogy az ilyen sertés... régen
kanásznak mondták.

— Ha most mondanák, hogy
kanász?
— Mondják is.
— Szégyelli?
— Nem sértődök én meg.
Miért?
— Ha az újságba azt írnám,
hogy kanászok iskolája, szóba
állnának velem?

— Az nem biztos. Csak sertés-
gondozó!

A sertés nem sertés, csak a
kanász az. Igaz persze, hogy a
rég óstoros-bocskoros, kanász-
kürtös ősök ha betévednének egy
ilyen új valamibe, azt hihetnék,
hogy az ördög incselkedik velük.

Tény, hogy tanulni kell a
szakmát. Akik erre a tudomány-
ra adták a fejüket, világleletük-
ben a földben dolgoztak.

— Nem sok jövője van nálunk
a kertj munkának. Az olajosok
kertészkednek itt, ők ültetgetik a
fűrotornyokat. Megpróbáljuk,
hát ha ez jobb lesz.

— Pénzben, vagy munkában?
— Mind a két oldalát néznénk.

Mégis van valami szenzáció
abban, hogy az ötvenéves esz-
tendő Illia István, az ötvenéves
Molnár Pál, Lele István, Márta
Józsefné, Huszka Andrásné és a
többiek akik évről évre nevel-
tek disznókat, most iskolában
tanulják ugyanazt. Mégpedig
nagy szorgalommal. Voltak, akik
egész éjjel a paprikaszámból
dolgoztak, reggel megmésakod-
tak és jöttek tanulni a váltó
mesterség fortélyait.

Csak a messziről jött ember
hiszi, hogy ugyanazt tanulják.
Az első órán még a „deákok”
is azt mondták, mint a vadga-
lamb a fészekrakásnál: tudom,
tudom. Most így beszélnek a
vizsgák előtt néhány héttel:

— Hozzá se mertünk volna
fogni, ha nem tanuljuk, akkora
nagy tudomány ez. Mi nem ilyen
alapokon hizlaltuk a disznót. Ár-
pa, kukorica, meg a nagykék. Azt
ugyan sokszor nem értettük,
miért rája le a meszet a falról
némelyik hízó, de nem is sokat
vergődtünk vele.

Akik levizsgáznak, szakmun-
kás bizonyítványt kapnak. Beír-
ják a személyi igazolványba is.
A munkahelyről még nem sokat
tudnak, csak maketten látták.
Az biztos, hogy almozni nem
kell és önetető, -ítató szolgálja ki
az állatokat. Lesz egy csomó
gomb, csak számon kell tartani,
melyik a soros most közülük,
megnyomni, és kész. Persze
azért szemmel is kell tartani,
hogy híznak-e rendesen. Ide pe-
dig, ha őszintén belegondolunk,
mindenképpen köpeny kell. Fe-
hér vagy kék, de köpeny.

— Legnagyobb munka itt a
felelősség lesz. Ehhez kell a nagy
tudomány. Tudni azt, hogy mi-
lyen hőmérsékleten pöndül leg-
jobbba a malac, milyen kell a
hízőnak, hogyan kell szellőztetni,
milyen összetételű takarmányke-
verék jár a vemhes vagy a szop-
tatós kocáknak.

A fajtákat ugyan nem ők vá-
lasztják, azt is csak sejtik, hogy
hússertések lesznek, de amelyik
állatnak négy lába van, és rö-
fög, azt vizsgára mind tudni kell.
Iskolában eddig csak annyit ta-
nultak, hogy a disznónak húsa
van, zsírja van, szőre van és
bőre van, szőréből esetet, bőré-
ből, pedig táskát csinálnak. Leg-
alább öt percet kell most beszé-
lni a sertésenyésztés népgazda-
sági, tömegélelmészeti jelentősé-
géről, azután jönnek a kereszt-
kérdések.

Van persze izgalom, ha a vizs-
gára gondolnak, de látszik egy-
egy adag büszkeség is. Egy kis
kitüntetés is van a dologban: az
jöhetett ide, aki mindig minden-
hol megállta a helyét. Bizakodás
is látszik rajtuk, pedig a rosszul
értelmezett szóbeszéd szerint az
újtól hivatalból idegenkedett ál-
lítólag a magyar paraszt.

— El sem tudom képzelni,
hogy jó ne legyen. Ha ennyi
pénzt beledőltek, annak menni
kell. Mi nem akarunk neki há-
tat fordítani semmiképpen.

— Mindenesetre, ha jó lesz,
jönnek akkor a fiatalok is. Csak
elvárják, hogy az öregek próbál-
ják ki először.

MÉG EGYSZER AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS RŐL

Közreadunk egy összegezést,
amelyet a KSH Csongrád megyei
igazgatóságának legutóbbi jelen-
tesében olvastunk. Röviden és
tömören bemutatták az adatok és
tények, hogyan is néz ki Szege-
den és Csongrád megyében az
állattenyésztés jelenleg. Talán
érdemes böngszenni és tanulságo-
kat levonni belőle.

Az állattenyésztési főágazat
termelésviszsaesését elsősorban a
kiszagdaságok nagymértvű állo-
mánycsökkentése okozta. Ezek-
ben a gazdaságokban a szarvas-
marha-állomány egy év alatt
több mint 5 ezer darabbal, ezen
belül a tehénállomány mintegy
2 ezerrel csökkent, amit a nagy-
üzemi állomány mérsékelt növe-
kedése nem ellensúlyozott. Bár
az érvényben volt közgazdasági
ösztönzők hatására több mint 1,5
ezer darabbal nőtt a termelő-
szövetkezetek tehénállománya, a
válogatás nélküli tenyésztésbe ál-
lítás gyakran növekvő mértékű
selejteztést vont maga után, s így
nem javult az anyállomány mi-
nősége. A módosított szabályozók
elsősorban a kiszagdaságokat ki-
vánják ösztönözni a szarvasmar-

ha-tenyésztésre, de a jövedelme-
zőség jelentős javulása várha-
talan a nagyüzemekben is fo-
kozottabb szelekcióval, alkalma-
sabb tenyészűzők beállításával
jár majd.

A megváltozott tenyészői
kedvve utal, hogy például: 1969.
év végén 2 ezer darabbal több
növendék- és előhasi üsző, illet-
ve borjú volt a termelőszövet-
kezetekben, mint egy évvel ko-
rábban; nőtt a saját nevelésű
tenyészállomány aránya. Az el-
múlt évben, az állománycsökke-
nés ellenére a megye mezőgaz-
dasága mintegy 500 darabbal
több vágómarhát és kb. 2 millió
literrel több tejet értékesített,
mint 1968-ban.

A sertésenyésztés 1969. év vé-
gére túljutott a ciklusos állo-
mányingadozás mélypontján, s az
állomány megközelítette az előző
év, illetve a korábbi ciklusok
hasonló időpontjának szintjét. A
további fejlődés szempontjából
rendkívül kedvező a fiatal kor-
összetétel és a magas kocáállo-
mány.

A takarmányhelyzet, a közgaz-
dasági szabályozók szintén a

gyors állománynövekedésre ösztö-
nöznek. Az állomány elmúlt évi,
rendkívül nagymértékű csökke-
nése azonban a lakosság húsel-
látásában már javult is, de 1970
első felében várhatóan még fo-
kozottabban érezheti kedvezőtlen
hatását. A törvényszerűen előre-
látható, háromévenkénti ciklusos
állománycsökkenés megelőzésére,
a kiegyensúlyozott hústermelés
biztosítására még nem történnek
időben intézkedések, pedig ma
már a közgazdasági szabályozók
rugalmas alkalmazásával, a
nagyüzemek és feldolgozó vál-
alatok, természetesen kooperációjá-
val erre minden lehetőség adva
van. Az elmúlt évben — ami-
kor a kiszagdasági állomány-
csökkenés ellensúlyozására szük-
ség lett volna a nagyüzemekben
a sertésenyésztés fokozására —
ezek is mintegy 30 ezer darabbal
csökkentették állományukat.
A korszerű tartási technológiák
elterjedése viszonylag lassúbb
ütemű, nem csökkent a kívána-
tos mértékben a hizlalási idő, s
így előreláthatóan 1970-ben az el-
múlt évinél kevesebb vágósertést
termelnek.